

Władysława Wójcik

JAWNA DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA W OKRESIE OKUPACJI HITLEROWSKIEJ W KRAKOWIE (1939—1945)

W problemie eksterminacji kulturalnej na terenie Generalnego Gubernatorstwa w l.1939-1945 mieści się zagadnienie księgarsko-wydawniczej polityki okupanta hitlerowskiego. Niniejszy szkic na temat jawnych wydawnictw zwartych wydawanych w Krakowie w okresie okupacji hitlerowskiej, stanowi jedynie pewien etap w poszukiwaniach badawczych, zmierzających do stworzenia możliwie pełnego ich spisu bibliograficznego. Spis ów stanowić może materiał źródłowy do analizy wydawanych druków pod względem ich wartości literackiej i pozwoli wnieść nowe dane do ogólnego pojęcia "eksterminacja kulturalna", pozwoli także na podkreślenie w tym kontekście roli i znaczenia konspiracyjnych wydawnictw i wydawców¹

W tym czasie, w którym ogłoszono dekret o utworzeniu GG, zostało wydane - Rozporządzenie o wydaniu utworów drukarskich, z dnia 26 października 1939 roku: "Wydanie, oddanie do druku i rozpowszechnianie utworów drukarskich wszelkiego rodzaju, ukazujących się periodycznie, wymagają zezwolenia"². W późniejszym okresie, aż do 24 października 1940 r., wydawano postanowienia wykonawcze³. W kilka dni po wspomnianym rozporządzeniu opublikowano kolejne, odnoszące się do wydawnictw w GG, datowane 31 października 1939 roku. Pisano w nim: "[...]Dalsze

¹ Konieczność rozpoczęcia systematycznych badań nad literaturą publikowaną jawnie podkreślono w dyskusji na Ogólnopolskiej Sesji Naukowej poświęconej prasie konspiracyjnej lat 1939-1945 w Ameliówce koło Kielc, Por. K. W o ź n i a k o w s k i: Problem literatury kolaboracyjnej. W: Polska prasa konspiracyjna lat 1939-1945 i początki prasy w Polsce Ludowej. Pod red. M. A d a m c z y k a i J. J a r o w i e c k i e g o. Kraków-Kielce: PAN Oddział w Krakowie i IKNiBO Kielce 1980 s.208-209.

²Verordnungsblatt des Generalgouverneur für die besetzten polnischen Gebiete, 1939, s.7-8.

³Tamże: Pierwsze postanowienie wykonawcze do rozporządzenia z dnia 26 października 1939 roku o wydaniu utworów drukarskich z dnia 20 marca 1940 roku, s.265; Drugie postanowienie /.../ z września 1940 roku, s.26-27; Trzecie postanowienie wykonawcze /.../ z dnia 24 października 1940 roku, s.268; Czwarte postanowienie wykonawcze /.../ z dnia 24 października 1940 roku, s.269.

prowadzenie, zakładanie i urządzenie wszelkiego rodzaju przedsiębiorstw wydawniczych w GG wymaga zezwolenia. Zezwolenia udziela Wydział Oświaty Ludu i Propagandy Urzędu Generalnego Gubernatora. Wymieniony Wydział wykonuje także nadzór nad prowadzeniem przedsiębiorstw wydawniczych wszelkiego rodzaju⁴.

Problemy książki polskiej, a więc wydawnictw i księgarstwa, podlegały w zasadzie jednemu urzędowi, a mianowicie Abteilung für Volksaufklärung und Propaganda GG (Wydział dla Oświaty Ludu i Propagandy), a w jego obrębie Urzędowi do Spraw Wydawniczych (Abteilung Schrifttum). Tenże urząd w praktyce dzielił się swoimi kompetencjami z wydziałami propagandy w dystryktach, referatami propagandy w powiatach, wydziałami oświaty oraz komórkami do spraw piśmiennictwa w gestapo (Referat Schrifttum)⁵. Jednakowoż niemiecka polityka księgarsko-wydawnicza nie polegała jedynie na zakazach i likwidowaniu produkcji wydawniczej. Niemcy, doceniając w pełni ważkość słowa drukowanego w manipulowaniu świadomością człowieka, dopuścili w niewielu przypadkach do kontynuacji produkcji wydawniczej, oczywiście za zezwoleniem i pod kontrolą upoważnionych do tego urzędów niemieckich⁶. Należy przy tym wskazać, iż działalność wydawniczą podjęły zarówno firmy niemieckie jak i niektóre polskie. Wydawnictwa zwarte i periodyczne drukowane były w zakładach graficznych przejętych od właścicieli polekich przez władze niemieckie, bądź podporządkowanych władzy Powiernika Zakładów Drukarских na dystrykt krakowski i radomski, bądź też podlegających instytucji wydawniczej Zeitungsverlag Krakau-Warschau G.m.b.H.⁷ Działały też polskie firmy formalnie pozbawione "opieki" powiernika; były to na przykład wydawnictwa Stefana Kamińskiego i Mariana Krzyżanowskiego.

⁴Tamże, 1940 rok s.19.

⁵L. D o b r o s z y c k i : Założenia i organizacja prasy niemieckiej w języku polekim w tak zwanej Generalnej Guberni w latach 1939-1945 w świetle dokumentów. "Rocznik Historii Czasopiśmiennictwa Polskiego" t.6 1967 z.1 s.245-280; S.P a z y r a : Dziejów polskiej książki w czasie drugiej wojny światowej. Warszawa: P1W 1970 s.55-56.

⁶Por. wypowiedź autorki tekstu na temat sposobów oddziaływania na odbiorcę treści przy pomocy prasy niemieckiej w języku polekim dla Polaków: "Goniec Krakowski" jako instrument hitlerowskiej propagandy. W: Polska prasa konspiracyjna ... s.179-188.

⁷Dekret o założeniu przedsiębiorstwa Zeitungsverlag Krakau-Warschau G.m.b.H. z dnia 15 listopada 1939 roku. "Verordnungsblatt für die besetzten... 1939 s.41.

Dodać należy, iż przemysł graficzny i obróbki papieru należał wówczas do bardziej rozbudowanych gałęzi przemysłu w Krakowie i na przestrzeni lat 1939-1945 zatrudniał 3 500 pracowników (dla porównania: w przemyśle metalowym pracowało 4 500 pracowników. Oczywiście wielkości te ulegały wahaniom w pewnych okresach)⁸.

Niemiecka polityka wydawnicza, stanowiąca część polityki okupanta wobec podbitych narodów w ogóle, spowodowała, iż ilość drukowanych wydawnictw zwartych w języku polskim była niewielka. I tak na przykład od 1 października 1939 roku do 1 stycznia 1941 roku wydano na terenie Generalnego Gubernatorstwa łącznie 27 tytułów książek i broszur na temat gospodarstwa domowego i na tematy podobne, 29 książek i książeczek dla dzieci, 21 podręczników i słowników do języka niemieckiego, 5 map lokalnych, 3 informatory o zarządzeniach władz niemieckich, 2 podręczne samouczki języka polskiego dla Niemców, 3 książki o tematyce religijnej i 5 zaklasyfikowanych jako varia⁹. Z wymienionych - około 30 przypada na Kraków, zaś podczas okupacji 1939-1945 wydano w Krakowie około 139 tytułów.

Obliczenia dotyczące produkcji firm wydawniczych i wydawniczo-księgarskich działających w Krakowie na przestrzeni lat 1939-1945, a będące tematem niniejszego komunikatu, oparto na spisie tytułowym jawnych wydawnictw o charakterze literackim (wydanych za zgodą okupanta lub z jego inicjatywy) sporządzonym na podstawie księgozbioru Biblioteki Jagiellońskiej¹⁰. Ilość pozycji bibliograficznych wymienionego spisu poszerzono o kilkanaście w oparciu o publikacje "Gońca Krakowskiego" (1939-1945), zamieszczającego co jakiś czas rubrykę "Nowości Wydawnicze". Większość reklamowanych przez "Gońca" tytułów sprawdzono z katalogami Biblioteki Jagiellońskiej¹¹. Spis tytułowy oparty na zbiorach Biblioteki Jagiellońskiej jest o tyle miarodajny, że biblioteka ta, jako Staatsbibliothek Krakau winna była - na mocy Rozporządzenia z dnia 1 września 1940 roku - otrzymać egzemplarz obowiązkowy. Paragraf 1 i 2 wspomnianego Rozporządzenia brzmi: "Z każdego druku, odbitego na obszarze Generalnego Gubernatorstwa winien nakładca lub - jeżeli taki nie istnieje - drukarz dostarczyć po jednym egzemplarzu,

⁸T.F i l i p p i : Życie gospodarcze. Kraków w latach okupacji. "Rocznik Krakowski" 1957 t.31.

⁹Walka o dobrą kulturę. Warszawa 1939-1945. T.2. Księga zbiorowa pod redakcją S. L o r e n t z a. Warszawa: PWN 1970 s.481.

¹⁰Bibliografia jawnych wydawnictw o charakterze literackim (wydanych za zgodą okupanta lub z jego inicjatywy) sporządzony na podstawie inwentarza Biblioteki Jagiellońskiej. Sekcja do badań nad Literaturą Krajową 1939-1945 Komisji Historycznoliterackiej. PAN, Oddz. w Krakowie. Bibl.PAN w Krakowie rkps sygn.7925

¹¹Większość opisów sprawdzono w oparciu o egzemplarz oryginalny.

jako ustawowy egzemplarz obowiązkowy do państwowej biblioteki Krakau /.../ obowiązek dostarczania stosuje się do każdego napoczętego ty-siąca /.../ wyjęte spod obowiązku dostarczania są papiery handlowe, formularze i druki akcydensowe /.../ obowiązek dostarczania ciąży również wtedy, gdy druk ukazuje się w nowym nakładzie¹².

Przy analizie działalności wydawniczej potraktowano jako wydaw-nictwo każdorazową instytucję sprawczą według definicji Encyklopedii Wiedzy o Książce¹³. Opierając się na tej definicji obliczono, iż w Krakowie działało 19 firm wydawniczych i wydawniczo-księgarskich, w tym 8 niemieckich, z których najbardziej znane to: Burgverlag, Nauka i Sztuka, Zeitungsverlag i inne¹⁴. Do firm wydawniczych i wydawniczo-księgarskich właściciele polskich należą: firma wydawniczo-księgarska Stefana Kamińskiego, firma "S.A.Krzyżanowski" Mariana Krzyżanowskiego, Gebethner i Wolff, firma D.E. Friedleina, wydawnictwo "Senzacja" i inne.

Analiza ilościowa wydawanych druków (za poszczególne lata) po-zwala stwierdzić, iż najbardziej aktywnymi firmami były bezsprzecz-nie: Gebethner i Wolff - 40 tytułów, Marian Krzyżanowski - 28¹⁵, Stefan Kamiński - 10. "Senzacja" - 12, D.E. Friedlein - 7, Księgar-nia Powszechna - 8. Dodać należy, iż nasilenie działalności firmy Gebethner i Wolff przypadło na lata 1939-1940, a także na początek roku 1941, gdyż od stycznia 1941 roku firma została podporządkowana Urzędowi Powierniczemu z powodu przechowywania w swoich zbiorach księ-żek zakazanych, a w kwietniu tegoż roku usunięto ją z lokalu w Rynku Głównym 23 na ulicę Krowoderską 31 - stąd też zmiana danych w adre-sie wydawniczym tejże firmy¹⁶. Z kolei okres wzmożonej aktywności wy-dawnictwa M. Krzyżanowskiego przypadł na lata 1942-1943, jako że

¹²Verordnungsblatt..1940 s.285-286

¹³Wydawnictwo - instytucja /wydawca/ przedsiębiorstwo państwowe spółdzielcze, społeczne lub firma prywatna wydająca książki. "Ency-klopedia Wiedzy o Książce". Warszawa: PWN 1974 s.2534.

¹⁴Abteilung für Volksaufklärung und Propaganda /Wydział dla O-światy Ludu i Propagandy/, Buchverlag Ost, Burgverlag Krakau, Cebul-ski J., Drukarnia Przemysłowa, D.E.Friedlein, Gebethner i Wolff, Ka-miński Stefan, Księgarnia Katolicka, Księgarnia Powszechna, "S.A.Krzy-żanowski" Mariana Krzyżanowskiego, Nauka i Sztuka, OO.Redemptoryści, "Senzacja" Verlag für Wirtschaft und Handwerk, Wydawnictwa Rolnicze /Agrarverlag/, Wydawnictwo Szkolne "Ster" /Schuleverlag/, Wydawnictwo Ukraińskie /Ukrain's'ke Vydavnyctvo/, Zeitungsverlag Krakau-Warschau G.m.b.H.

¹⁵F.P i e c z ą t k o w s k i w swoim wspomnieniu o Marianie Krzyżanowskim pisze, że wydał on jawnie ponad 70 tytułów wraz ze wznowieniami, lecz nie wymienia tytułów. F.P i e c z ą t k o w s k i: Marian Krzyżanowski. "Księgarz" 1965 nr 3-4 s.67.

¹⁶S.P a z y r a: Z dziejów książki... s.83-84; S.B i c z: Krakow-ska filia Gebethnera i Woffa w latach okupacji niemieckiej."Księgarz": 1974 nr4.

wcześniej, w roku 1943, przy przenoszeniu się z lokalu w Ryńku Głównym do lokalu przy Placu Wolnica część majątku firmy, jak również cenne archiwum uległo zniszczeniu lub rozproszeniu. Firma ta należała - we wspomnianym okresie - do nielicznych, którym udało się prowadzić legalnie szerszą działalność wydawniczą, dzięki zdolnościom organizacyjnym i energii właściciela firmy Mariana Krzyżanowskiego. Firma prowadziła akcję wydawania publikacji dla dzieci¹⁷. Rok 1943 - to okres wzmoczonej, choć ilościowo mniejszej, działalności wydawniczej firmy Stefana Kamińskiego, mieszczącej się przy ulicy Podwałe 6¹⁸.

Wśród zebranych tytułów, stanowiących zapewne część tylko produkcji wydawniczej jawnej, można wyróżnić wiele grup. Do najliczniej reprezentowanych należy literatura dziecięca i młodzieżowa /w tym dzieła z literatury klasycznej/, licząca około 72 tytułów, a wydawana głównie przez wymienione trzy firmy. Pośród autorów najczęściej publikowanych przez Krzyżanowskiego, a reprezentujących swoją twórczością wyższy poziom literacki był Witold Zechentér /12 tytułów/¹⁹, a z autorów znanych i lubianych przez dzieci w okresie międzywojennym byli: Aleksander Fredro, Stanisław Jachowicz, Gwidon Miklaszewski

Z produkcji wydawniczej firmy Gebethner i Wolff zasługują na uwagę dwie serie: "Biblioteczka Młodzieży Szkolnej" i "Biblioteczka Uniwersytetów Ludowych". W obrębie pierwszej znajdują się utwory z literatury polskiej /J.Korzeniowski: "Mnich", I. Krasicki: "Satyry" i "Listy", A. Neruezewicz: "Satyry"/ i obcej /G.Byron: "Manfred" i "Więzień Chillonu", F. Schiller: "Dziewica Orleańska" i "Wilhelm Tell" oraz Calderón de la Barca: "Księżę niezłomny"/. "Biblioteczka Uniwersytetów Ludowych" reprezentowana była między innymi przez Wiktora Gomulickiego i Jana Christiana Andersena. Również firma Stefana Kamińskiego mogła się poszczycić znaczącymi nazwiskami, a należą do nich Maria Kędziorzyna i Wojciech Żukrowski, których utwory wydawane w 1943 roku były mocno reklamowane przez "Gońca Krakowskiego", piszącego w swoim czasie: "/.../ Książka ta /"Antek Gruda"/ o dużych walorach wychowawczych doczekała się drugiego wydania /.../ zaś miłą lekturę dla miłu-

¹⁷ W. Z e c h e n t e r : Upływa szybko życie. T.1 1971 s. 195.

¹⁸ A. K o p f f : Stefan Kamiński /1907-1974/. "Księgarz" 1975 nr3-4.

¹⁹ Publikowanie tekstów polskich literatów w wydawnictwach jawnych podyktowane było między innymi chęcią niesienia - w tej formie - pomocy materialnej pozbawionym pracy zarobkowej pisarzom. W. Zechentér pisze: "/.../ Nie wiedziałem, gdzie się ruszyć, żyłem wraz z rodziną z pożyczek, zasiłków, które pobierałem - jak wielu innych pisarzy i dziennikarzy - ze źródeł pomocy społecznej. Pewne kwoty zaczęły napływać z akcji księgarzy, zaliczkujących książki, które miały być napisane /Krzyżanowski, Kamiński/ lub wypłacających zaliczki za złożone przed wojną maszynopisy, które nie zdążyły przyoblec się w kształt książki/.../ W. Z e c h e n t e r : Upływa szybko życie. Kraków: Wydawnictwo Literackie 1971 s.489.

sińskich /.../ wprowadzającą w świat baśni poprzez dowcipnie ułożone wiersze i pomysłowe ilustracje jest książka pod tytułem "Bal w agresji" Wojciecha Żukrowskiego²⁰.

Do pozostałych wydawnictw, mających na swoim koncie po kilka tytułów z literatury dziecięcej i młodzieżowej, należą: D.E. Friedlein, "Senzacja"²¹. Księgarnia Powszechna, Księgarnia Katolicka, wreszcie wydawnictwo "Ster", wykorzystujące duży popyt na książki wprowadzając własne publikacje o treści odpowiednio ukierunkowanej. Mimo znanych niekiedy nazwisk autorów była to literatura z konieczności pozbawiona akcentów zarówno narodowo-patriotycznych jak i - rzecz zrozumiała - antyniemieckich, ale jest faktem godnym podkreślenia, iż w większości pozbawiona była wyraźnych cech niemieckiej propagandy. W omawianych publikacjach - mimo trudności technicznych - zwraca uwagę szata graficzna, zasługująca na uznanie zarówno przez wzgląd na kolorystykę, jak i na dużą ekspresję i wyrazistość ilustracji, mocno oddziałujących na dziecięcą wyobraźnię.

Kolejne grupy tematyczne, obejmujące mniejszą ilość tytułów, przedstawiają się następująco: sensacja i przygoda - około 19 tytułów, niemieckie wydawnictwa propagandowe - około 10, podręczniki nauki zawodu - 7, podręczniki dla szkół powszechnych - 7²², porady praktyczne - 8, literatura religijna - 6, wydawnictwa prawnicze - 2, podręczniki do nauki języka niemieckiego - 2. Powyższe dane pozwalają sądzić, iż taki ilościowy i tematyczny zestaw utworów nie był dziełem przypadku, lecz wynikiem planowej polityki Wydziału Propagandy. Powieści sensacyjno-przygodowe i inne tego typu wydawnictwa to przede wszystkim powieści jednego z najbardziej eksponowanych autorów, Antoniego Marczyńskiego. Wystarczy wymienić tytuły - by zorientować się w treściach owych publikacji: "Perła Szang-Haju", "Przygoda w Biarritz", "Miłość szejka" i in. Wydawały je też takie firmy jak "S.A. Krzyżanowski" choć z innych względów trzeba było odwracać uwagę okupanta od właściwej działalności wydawniczej, poczyniń konspiracyjnych, lub też zdobyć fundusze na wartościową produkcję wydawniczą, czy też na zasiłki dla twórców.

Pewną ilość podręczników dla szkół zawodowych lub książek służących samokształceniu fachowemu wydawano za zezwoleniem Wydziału Wiedzy i Nauki w "rządzie" GG, a miały one służyć - cytując prasę jawną - "/.../

²⁰Wydawnictwa naukowe. "Goniec Krakowski" 1944 nr 53 s.3.

²¹Szkolnictwo i oświata w dokumentach władz niemieckich. "Rocznik Komisji Nauk Pedagogicznych" t.23, Kraków 1978 s.88.

²²B, C h r z a n : Polskie szkolnictwo powszechne jawne i tajne w latach okupacji hitlerowskiej na obczarze podziemnego okręgu szkolnego krakowskiego. "Rocznik Komisji Nauk Pedagogicznych" t.13, Kraków 1971 s.89.

zapewnieniu fachowego wykształcenia polskiej młodzieży, zapewnieniu jej bytu i możliwości godnego zarobku"²³. Mała jest też ilość podręczników dla szkół powszechnych, jako że podręczniki zostały zastąpione periodykami "Ster", "Mały Ster", "Zawód i Życie"²⁴. Jednakże i te, które wydano, na przykład "Czytanki" kolejno dla klas II, III i IV, V i VI, miały specyficzny profil treściowy. Dla ich charakterystyki można posłużyć się cytatem z "Gońca Krakowskiego": "/.../ wśród zagadnień /.../ są uwzględniane i pouczająco opracowane problemy chorób zakaźnych, ich zwalczania, higiena, porządek, otrzymywanie i eksploatacja ważniejszych surowców, ochrona zwierząt i ptaków śpiewających /.../ uczy się dzieci tego, czego starsi nie mieli wpojonego, a więc nawyku przestrzegania czystości, porządku, zagadnień higieny"²⁵.

Do grupy książek niewątpliwie najbardziej bulwersujących współczesnego polskiego czytelnika należą wydawnictwa propagandowe drukowane w języku polskim lub niemieckim. I tu należy wymienić czołowe, specjalizujące się niemal wyłącznie w publikowaniu antypolskich, antyżydowskich i antyradzieckich wydawnictw firmy Burgverlag, Nauka i Sztuka oraz Abteilung Propaganda, które wydawały takie druki zwarte, jak: "Światowy spisek zydostwa", "Masowe morderstwa w Katyniu", "Błuznierstwa przeciw świętym sakramentom", "Bicz życia" i inne. Równie tendencyjne były inne publikacje, których treść podbudowano odpowiednio dobranymi "dokumentami", mające na celu "udowodnienie" wkładu narodowego czynnika niemieckiego w rozwój polityczno-gospodarczo-kulturalny ziem polskich i ich "historycznie udowodnionej niemieckości". W tej grupie na czoło wysuwają się kolejne tytuły: "Krakau. Dokumente zur Stadtgeschichte", Rodlera Othmara "Deutsches Krakau", "Der Krakauer Marienaltar des Veit Stoss".

Przedstawiony skrótowy opis jawnej działalności wydawniczej w Krakowie w latach 1939-1945 dopełnia jeszcze zestaw tytułowy wydawnictw zwartych wydanych w tym okresie, a zebrany - jak zaznaczono wcześniej - w oparciu o spis jawnie wydanych tytułów i dopełniony poszukiwaniami autorki niniejszego opracowania. Tytuły wymienione w spisie na podstawie egzemplarza oryginalnego oznaczono gwiazdką. Całość artykułu stanowić może punkt wyjścia dla bardziej szczegółowych, uzupełniających lub korygujących badań.

²³ Naukowe wydawnictwa. "Gońca Krakowski" 1944 nr 53 s.3

²⁴ E.C.K r ó 1: Niemieckie czasopisma w języku polskim dla szkolnictwa polskiego w Generalnej Guberni /"Ster", "Mały Ster", "Zawód i Życie"/. "Kwartalnik Historii Prasy Polskiej" 1979 nr 1 s. 109-122.

²⁵ Planowanie wydania nowych podręczników szkolnych. "Gońca Krakowski" 1943 nr 165 s.3.

Gebethner i Wolff

- * Andersen J.Ch.: Wybór baśni. Lektura uzupełniająca dla klasy 5 szkół powszechnych. Wyd.7 /1940/ s.93, seria: Biblioteczka Uniwersytetów Ludowych. 249.
- Bolland A.: Towaroznawstwo. Wyd.7 1941.
- Buyno B.: Poselstwo z krainy czarów. 1940.
- Byron G.: Manfred. 1940.
- Byron G.: Więzień Chillonu. 1940.
- Calderón de la Barca: Król niezłomny. 1940.
- * Fabryka w domu. Nakł. 5.1940 s.63, seria: "Nowa Biblioteka Praktyczna".
- Gomulicki W.: Filemon i Bancis. 1940 ²⁷.
- Gomulicki W.: Nieprzespany sen pani Maciejowej. 1940.
- Gomulicki W.: Oracz. 1940.
- Gotuj tanio, szybko i zdrowo. 258 przepisów kucharskich. 1939.
- * Górski J.: Zasady nomografii. Dla szkół technicznych. 1941 s.3,nlb.73
- * Grimm J. i W: Baśnie dla dzieci i młodzieży. Wyd.5 1940 s.375.
- * Grimm J. i W: Janek Wyrwidąb. Wróżka Skoronózka. 1940 s.47, seria: "Biblioteczka Młodzieży Szkolnej".-160.
- * Grimm J. i W: Szklana Góra. 1940 s.48. seria: "Biblioteczka Młodzieży Szkolnej". 161.
- * Korbel S.: Polski system stenografii /!/ dla szkół i samouków. Wyd.5. 1941 s.64.
- Korzeniowski J.: Mnich. 1940.
- Krasicki I.: Satyry. b.d.
- Krasicki I.: Listy. 1940.
- * Leśna kapela. /1941/ s.nlb.12.
- * Luśniakowa M.: Nowy niemiecko-polski słownik kieszonkowy 1940. cz.1: s.154, Cz.2: s.134.
- * Luśniakowa M.: Zarys gramatyki języka niemieckiego. 1941 s.92.

²⁶Opracowany na podstawie: Spisu bibliograficznego jawnych wydawnictw o charakterze literackim /wydanych za zgodą okupanta lub z jego inicjatywy/ sporządzony na podstawie ksiąg inwentarzowych Biblioteki Jagiellońskiej /Bibl. PAN w Krakowie sygn.7925/, poszukiwań katalogowych, informacji zawartych w numerach "Gońca Krakowskiego" w latach 1939-1945 oraz dokumentów władz niemieckich publikowanych w "Roczniku Nauk Pedagogicznych" t.23 Kraków 1978.

²⁷Prawdopodobnie przedruk wydania z 1918 roku pod tytułem "Oracz. Nieprzespany sen pani Maciejowej. Filemon i Bancis".

Naruszewicz A. Satyry. 1940.

Nie wyrzucaj pieniędzy za okno. Poradnik oszczędnościowy dla pani domu. 1939.

O. Łukasz od św. Józefa - świętość zakonna. 1942.

Schiller F.: Dziewica Orleańska. 1940.

Schiller F.: Maria Stuart. 1940.

Schiller F.: Wilhelm Tell. 1940.

Serafińska Z.: Ziemiaki na pierwsze... na drugie... 135 przepisów kuchennych. 1941.

Sternał J.: Domowa fabryka cukru z dodatkiem o wyrobie miodu z marchwi. 1940.

* Szalona jazda. /1941/ s.nlb.12.

Szymański A.: Stolarz Kowalski. 1940²⁸

* Trzeciak P.: Biblioteczka dla najmłodszych. /ok.1943/ s.70.

* Wojcieszek A.: Jak przerabiać owoce bez cukru. Wyd.2.1940 s.79.

* Wojcieszek A.: Jak przerabiać owoce bez cukru. Wyd.3.1941 s.79.

* Zaleska M.J.: Bajeczki prawdziwe. Wyd.10. 1940 s.142.

* Zaleska M.J.: Kury i kaczk. Jaskółki. Wyd.2. 1940 s.47, seria: "Biblioteczka Młodzieży Szkolnej". 157.

* Zaleska M.J.: Kury i kaczk. Jaskółki. Wyd.3 /1941/ s.47, seria: "Biblioteczka Młodzieży Szkolnej". 157.

* Zaleska M.J.: Sędziwa sosna. Wróbelki. Wisienka. 1940 s.36, seria: "Biblioteczka Młodzieży Szkolnej". 156.

* Zaleska M.J.: Wesele zięby. 1940 s.40, seria: "Biblioteczka Młodzieży Szkolnej". 158.

"S.A. Krzyżanowski" Mariana Krzyżanowskiego

* Bronikowska Z.: Czerodziejski kołowrotek. 1943 s.30.

* Bronikowska Z.: Poszedł Marek na jarmarek. /1944/ s.30.

* Bronikowska Z.: Siedmiomilowe buty. 1944 s.nlb.33.

* Czapczyński T.: Książka - trochę nowa, trochę stara o Magdzie, mące, kluskach i zegarach. 1942 s.80.

Fredro A.: Paveł i Gaweł. 1944.

* Hoesick-Hendrichowa J.: Bunt zabawek. Bajki dla dzieci. /b.d.w./.

* Jachowicz S.: Dzień dobry. /1943/ s.51.

Marczyński A.: Czarc. jar. 1943.

Marczyński A.: Miłość szejka. 1943.

Marczyński A.: Perła Szang-Haju. 1942.

²⁸ Prawdopodobnie przedruk wydawnictwa przedwojennego tegoż autora pod tytułem "Stolarz Kowalski. Opowiadania syberyjskie". Wyd.1 z 1911, wyd.2 z 1928 roku.

- * Marczyński A.: Przygoda w Biarritz. 1942 s.236.
- * Marczyński A.: Ulubieniec seniorit. 1942 s.253.
- * Marczyński A.: Zegar śmierci. 1942 s.248.
- * Mikłaszewski G.: Jak skrzaty dla Andrzejska hulajnogę robiły. 1942 s.14, tabl.11.
- * Świdarska A.: Bajki japońskie. 1942 s.103.
- * Trzaska J.: Raz termometr zachorował. 1942 s.31.
- * Zechenter W.: Bajdy krasnoludkowe. 1942 s.193, tabl. kol. 13.
- * Zechenter W.: Co gąska wymyśliła? /1943/ s.nlb.12, ilustr.
- * Zechenter W.: Co wolisz wieść czy miasto? /1943/ s.nlb. 12, ilustr.
- * Zechenter W.: Coraz prędzej. 1943 s.nlb.12, ilustr.
- * Zechenter W.: Czym chcesz być? /1943/ s.nlb.12, ilustr.
- * Zechenter W.: Idzie, idzie Barabuła. 1942 s.145.
- * Zechenter W.: Idziemy do Zoo. /1943/ s.nlb.12, ilustr.
- * Zechenter W.: Na dworze króla Cukierka. /1943/ s.nlb.12, ilustr.
- * Zechenter W.: O babce Ciuciubabce. /1943/ s.nlb.12, ilustr.
- * Zechenter W.: Pracujemy razem. /1943/ s.nlb.12, ilustr.
- * Zechenter W.: Przygody krasnoludka Noska. /1943/ s.nlb.12, ilustr.
- * Zechenter W.: Wróżka kwiatów. /1943/ s.nlb.12. ilustr.

Księgarnia Stefana Kamińskiego

- * Bańdo-Stopkowa S.: Anioł stróż. /1943/ s.39.
- * Gwolińska R.: Pamiętasz? 1944 s.nlb.24.
- * Kędziorzyna M.: Antek Gruda. Wyd.2. /1943/ s.207.
- * Kędziorzyna M.: Związek dobrych duchów. Wyd.2 /1944/ s.211.
- Muszanka J.: Moje abecadło. 1943.
- Starzewska-Samozwaniec M.: Królowna Śnieżka. /1943/.
- Warpiński W.: Światowy piasek zydostwa. 1943.
- * Zakrzewska H.: Zaklęty dwór. Powieść dla młodzieży. /1943/ s.240.
- * Zechenter W.: Cztery kąty a pięć piątą. /1944/ s.24
- * Żukrowski W.: Bal w agrecie. /1943/ s.nlb.32.

Wydawnictwo "Senzacja"

- Bajka o leniuszku. /b.d./
- Biedulka. /b.d./
- Fotel dziadunia. /b.d./
- * Hoesick-Hendrichowa J.: Miś. Historia z przypadku o małym niedźwiadku. /1943/ s.24.
- Jaś i Małgosia. /b.d./
- Nowakówna S.: O okruchach szczęścia. 1943.
- Nowakówna S.: O paziu zamienionym w dzwonek. 1943.

Nowy wielki sennik zreformowany. 1943.
O dziewczynce, która szukała prawdy. 1943.
Rycerz królowej baśni. 1943.
Szczepkowski J.: Skarb na wodzie. Wyd.3. 1943.
Złote serduzko. /b.d./.

Wydawnictwo Szkolne "Ster" /Schuleverlag/

- Arytmetyka i geometria. Podręcznik dla klasy VII szkoły powszechnej. 1943.
- * Chodak E.: Elementarz dla I klasy szkół powszechnych. 1941 s.80.
 - Obmińska Z.: Łatwe rachunki dla szkół powszechnych. 1941.
 - * Czytanka polska na drugą klasę. 1944 s.95.
 - Czytanka dla klas III i IV. 1943.
 - Czytanka dla klas V i VI. 1943.
 - * Nowakówna S.: 20 nowych bajeczek. 1941 s.70.
 - * Ursyn M.: Jaś i Małgosia. Obrazek sceniczny wg bajki Grimma. 1942 s.nlb.
 - Zagórska M.: Mieszkańcy lasów i pustyń. 1942.

D.E. Friedlein

- * Bywalec M.: Baśnie polskie. I-IV. 1942 s.260.
- * Hoesick-Hendrichowa J.: Myszka mała, co rodziców nie słuchała. Bajka o małej muszce. 1942 s.31.
- * Kędzierzyna M.: Czar Wielkiej Sowy. Opowiadanie dla młodzieży. 1943. s.190.
- Ostrowska I.: Straszne przygody kropelki wody. 1943.
- * Podgórecki T.: Dziwy nad dziwami. 1943 s.188. tabl.5.
- * Podgórecki T.: U wrót zaklętego świata. Wybór baśni. 1943 s.317, tabl.10.
- * Wnorowska-Krzywulka J.: Jak grusza z Jankiem latała. 1943 s.nlb.20.

Księgarnia powszechna

- * Ammers-Küller Jo von: Karin i Lila. Nakład 2. 1943. s.204, tabl.4.
- * Hoesick-Hendrichowa J.: Bajka arabska. 1943 s.24.
- * Hoesick-Hendrichowa J.: Kwiaty-kwiatki. Książeczka dla Izi i Beatki. /Legends o kwiatach/. 1943 s.46, tabl.7.
- * Lirski J./pseud./: Na ołtarzu Astarte. 1943. s.11²⁹

²⁹ Prawdziwe nazwisko: Poniatowski Wiesław. Zob.: Katalog Biblioteki Jagiellońskiej, sygn.697443 II.

- * Makowski M.: Ludzie z kawiarni. /b.d./ z.1: s.nlb. 16, z.2: s.nlb. 16, z.3: s.nlb.16.
- * Spyri J.: Heidi. Powieść dla młodzieży. Nakł. 2. 1943 s.283.
- * Spyri J.: Kornelli. Powieść dla młodzieży. Nakł.2 1943 s.215.
- * Spyri J.: Stare zamczyska. Powieść dla młodzieży. Nakł.2 /1943/s.290

Wydział do Spraw Oświaty Ludu i Propagandy

Abteilung für Volksaufklärung und Propaganda/

- Bluznierstwa przeciw świętym sakramentom. /1943/.
- * Dwa koledzy. /1943/ s.1, nlb.11.
- * Jak Antek wrócił do swej Kasi. /1943/ s.1, nlb.11.
- Masowe morderstwa w Katyniu. /1943/.
- Naubert R.: Bicz życia. /1944/³⁰.

Verlag für Wirtschaft und Handwerk

- Podręcznik uproszczonej księgowości i mniejszych firm handlowych /b.d./.
- * Schreiber L., Menzel M.: Nauka biurowości. Wstęp dla pomocniczych sił biurowych. 1944 s.124.
- Woh Albert: Prawo pracy w GG. 1940.
- Woh Albert: Kształtowanie się cen i warunki pracy w GG. Wytyczne dla nie-Niemców. /1944/.

Drukarnia Przemysłowa

- Księga planet. /1940/.
- Sztuka wróżenia z kart. /1940/.
- Wielki sennik egipsko-chaldejski. 1940.

OO. Redemptoryści

- Św. Alford Liguori - o zgodzaniu się z wolą Bożą. Wyd.6. 1944.
- Pirożyński O.: Nowenna do Matki Bożej Nieustającej Pomocy. Wyd.6./1944/

Nauka i Sztuka

- Jedziemy do Niemiec. /1943/.
- Jakie są szanse w tej wojnie. /1943/.
- * Růdzki B.: Protokoły mędrców Syjonu czyli wykłady mędrca syjońskiego wtajemniczonego w plany podboju świata przez żydów. 1943.

³⁰ Prawdopodobnie przedruk publikacji pod tym samym tytułem wydanej po roku 1920. Zob.: Katalog Biblioteki Jagiellońskiej, sygn.550186 I.

Wydawnictwo Rolnicze /Agrarverlag/

- * Elementarz maszyn i narzędzi rolniczych. Cz.1: Uprawa roli i roślin. /1942/ s.24.
- * Elementarz o królikach. /1943/ s.31.
- Kozy elementarz. /1943/.
- Podręcznik do walki z chorobami i szkodnikami sadów, szkółek i winnic. /1943/.

Wydawnictwo Ukraińskie /Ukrains'ka Vydavnyctvo/

- Bircek V.: Kariera. 1943.
- * Goethe J.W.: Rajneke-Lys. /1943/ s.176.

Księgarnia Katolicka

Szalona jazda. 1941.

Cebulski J.

J.C/ebulski7: Wianuszek Marii. Książeczka do nabożeństwa. 1943 s.192.